

Верховний
Суд

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ В ПРАКТИЦІ СУДІВ

1. СПАДКУВАННЯ ПРАВА ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ, ЯКА БУЛО ПЕРЕДАНА ДЛЯ ВЕДЕННЯ С(Ф)Г.

Проблема: визнання права постійного користування
землею в порядку спадкування за законом

ОПИС ПРОБЛЕМИ:

ПОЗИВАЧ СПАДКОЄМЕЦЬ ПЕРШОЇ ЧЕРГИ ПІСЛЯ СМЕРТІ БАТЬКА, ЗВЕРНУВСЯ З ПОЗОВОМ, ВІДКРИЛАСЬ СПАДЩИНА НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ , ЯКА БУЛА НАДАНА ДЛЯ ВЕДЕННЯ ФГ, ЩО ПІДТВЕРДЖУЄТЬСЯ ДЕРЖАКТОМ НА ПРАВО ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ. ОСКІЛЬКИ ЗГІДНО СТ. 1219 ЦК ПРАВО ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ НЕ ВІДНОСИТЬСЯ ДО ПЕРЕЛІКУ ПРАВ ЯКІ НЕ ВХОДЯТЬ ДО СКЛАДУ СПАДЩИНИ, ТА ЗГІДНО СТ. 14 ЗАКОНУ «ПРО ФГ», ПРОСИВ ВИЗНАТИ ПРАВО ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ

Проблемна практика: 1. суди позов задовольняють

2. Відмовляють з підстав, що право постійного користування не входить до складу спадщини і припиняється зі смертю

1. ПІСЛЯ ОТРИМАННЯ ДЕРЖАВНОГО АКТУ НА ПРАВО ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ ТА ПІСЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ С(Ф)Г НАБУВАЄ СТАТУСУ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ.

NOTE ВЕНЕ!– ПОСТАНОВА ВП ВС ВІД 01 КВІТНЯ 2020 РОКУ № 14-385ЦС19, ЗАКОНОДАВЧІ ОБМЕЖЕННЯ У ВИКОРИСТАННІ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ІНШИМ ЧИНОМ, НІЖ ЦЕ ПЕРЕДБАЧЕНО ЇЇ ЦІЛЬОВИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ, А ТАКОЖ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ НЕВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ, В СИЛУ СВОГО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКА Є ТАКОЮ, ЩО ПІДЛЯГАЄ ВИКОРИСТАННЮ ВИКЛЮЧНО ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, А НЕ ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ОСОБИСТИХ ПОТРЕБ.

2. ІЗ МОМЕНТУ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ С(Ф)Г ТАКЕ ГОСПОДАРСТВО НАБУВАЄ ЯК ПРАВОМОЧНОСТІ ВОЛОДІННЯ КОРИСТУВАННЯ, ТАК І ЮРИДИЧНІ ОБОВ'ЯЗКИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ.

3. Ф.О. ВЖЕ ВИСТУПАЄ НЕ ЯК КОРИСТУВАЧ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ, А ЯК ПРЕДСТАВНИК (ГОЛОВА) С(Ф)Г.

4. ЗГІДНО ЗІ СТ. 141 ЗК, ПІДСТАВОЮ ПРИПИНЯ ПРАВА ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ, Є ПРИПИННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ (ЯК СМЕРТЬ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО).

ВИСНОВОК: ПРАВО ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ, ЩО ВИНИКЛО ЛИШЕ НА ПІДСТАВІ ДЕРЖАВНОГО АКТА, ПРИПИНЯЄТЬСЯ ЗІ СМЕРТЮ ОСОБИ, ЯКІЙ НАЛЕЖАЛО ТАКЕ ПРАВО І НЕ ВХОДИТЬ ДО СКЛАДУ СПАДЩИНИ, А З ОГЛЯДУ НА ТЕ, ЩО У РАЗІ СМЕРТІ ГРОМАДЯНИНА (ЗАСНОВНИКА С(Ф)Г) ПРАВО ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ, ЯКА НАДАНА ЗАСНОВНИКУ ДЛЯ ВЕДЕННЯ С(Ф)Г, НЕ ПРИПИНЯЄТЬСЯ ЗІ СМЕРТЮ ТАКОЇ ОСОБИ, А ЗБЕРІГАЄТЬСЯ ЗА Ю.О. ДО ЯКОГО ВОНО ПЕРЕЙШЛО ПІСЛЯ СТВОРЕННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОГО СУДУ ВІД 07.10.2020 № 61-34682 СВ18

СТРОК ВИМОГИ КРЕДИТОРА І СТРОК ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ

ПОНЯТТЯ «СТРОК ПРЕД'ЯВЛЕННЯ КРЕДИТОРОМ СПАДКОДАВЦЯ ВИМОГ ДО СПАДКОЄМЦІВ» НЕ ТОТОЖНЕ ПОНЯТТЮ «ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ».

ТАК, ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА СТАТТІ 1281 ЦК УКРАЇНИ ВИЗНАЧАЄ НАСЛІДКОМ ПРОПУСКУ КРЕДИТОРОМ СПАДКОДАВЦЯ СТРОКІВ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ВИМОГ ДО СПАДКОЄМЦІВ ПОЗБАВЛЕННЯ ПРАВА ВИМОГИ ТАКОГО КРЕДИТОРА, ЯКИЙ НЕ ПРЕД'ЯВИВ ВИМОГИ ДО СПАДКОЄМЦІВ, ЩО ПРИЙНЯЛИ СПАДЩИНУ, У СТРОКИ, ВСТАНОВЛЕНІ ЧАСТИНАМИ ДРУГОЮ І ТРЕТЬОЮ ЦІЄЇ СТАТТІ. ТОДІ ЯК ЗГІДНО З ЧАСТИНОЮ ЧЕТВЕРТОЮ СТАТТІ 267 ЦК УКРАЇНИ СПЛИВ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ, **ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ЯКОЇ ЗАЯВЛЕНО СТОРОНОЮ У СПОРІ, Є ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ВІДМОВИ У ПОЗОВІ.**

ВІДТАК, ВИЗНАЧЕНІ СТАТТЕЮ 1281 ЦК УКРАЇНИ СТРОКИ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ КРЕДИТОРОМ ВИМОГИ ДО СПАДКОЄМЦІВ І ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ Є РІЗНИМИ СТРОКАМИ. СПЛИВ ПЕРШИХ МАЄ НАСЛІДКОМ ПОЗБАВЛЕННЯ КРЕДИТОРА ПРАВА ВИМОГИ (ПРИПИНЕННЯ ЙОГО ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА), А ОТЖЕ, І НЕМОЖЛИВІСТЬ ВИМАГАТИ У СУДІ ЗАХИСТУ ВІДПОВІДНОГО ПРАВА. НАТОМІСТЬ, СПЛИВ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ НЕ ВИКЛЮЧАЄ НАЯВНІСТЬ У КРЕДИТОРА ПРАВА ВИМОГИ ТА Є ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ВІДМОВИ У ПОЗОВІ ЗА УМОВИ, ЯКЩО ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ У СУДІ ЗАЯВИЛА ОДНА ЗІ СТОРІН.

ПОСТАНОВА ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ

ВЕРХОВНОГО СУДУ

ВІД 17 КВІТНЯ 2018 РОКУ У СПРАВІ

№ 522/407/15-Ц (№ 14-53ЦС18)

(СТРОК ВИМОГИ КРЕДИТОРА І СТРОК ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ)

ЯКИЙ СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ КРЕДИТОРА:

ВІДПОВІДНО ДО АБЗАЦУ 2 Ч. 2 1282 ЦК У РАЗІ ВІДМОВИ ВІД ОДНОРАЗОВОГО ПЛАТЕЖУ СУД ЗА ПОЗОВОМ КРЕДИТОРА НАКЛАДАЄ СТЯГНЕННЯ НА МАЙНО, ЯКЕ БУЛО ПЕРЕДАНЕ СПАДКОЄМЦЯМ У НАТУРІ.

У НАВЕДЕНІЙ НОРМІ ПРАВА ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ СПЕЦІАЛЬНИЙ, ДОДАТКОВИЙ ЗА СВОЄЮ ПРАВОВОЮ ПРИРОДОЮ, СПОСІБ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ КРЕДИТОРА СПАДКОДАВЦЯ В РАЗІ, ЯКЩО СПАДКОЄМЦІ НЕ ВИКОНАЮТЬ ЙОГО ВИМОГИ.

ВЕРХОВНИЙ СУД ЗРОБИВ ВИСНОВОК, ЩО ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛА СТ. 1282 ЦК НЕ ВИКЛЮЧАЄ МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОГО СПОСОБУ ЗАХИСТУ, ЗОКРЕМА ПУНКТУ 5 ЧАСТИНИ ДРУГОЇ ПРО ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКУ В НАТУРІ. КРЕДИТОР МАЄ ПРАВО ОБИРАТИ ОДИН ІЗ УСІХ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ, ЯКІ НАДАЮТЬСЯ ЙОМУ ЗАКОНОМ. ПРИ ЦЬОМУ ВИБІР СПОСОБУ ЗАХИСТУ КРЕДИТОР ЗДІЙСНЮЄ НА ВЛАСНИЙ РОЗСУД .

ВЕРХОВНИЙ СУД ЗРОБИВ ВИСНОВОК, ЩО ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛА СТАТТІ 1282 ЦК УКРАЇНИ НЕ ВИКЛЮЧАЄ МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОГО СПОСОБУ ЗАХИСТУ, ЗОКРЕМА ПУНКТУ 5 ЧАСТИНИ ДРУГОЇ СТАТТІ 16 ЦК УКРАЇНИ ПРО ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКУ В НАТУРІ.

**ПОСТАНОВА КЦС ВЕРХОВНОГО СУДУ
ВІД 25 КВІТНЯ 2018 РОКУ У СПРАВІ
№ 645/3265/13-Ц (РОЗГЛЯД ПАЛАТОЮ)**

ЯКІ СТРОКИ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ КРЕДИТОДАВЦЕМ ВИМОГ ДО СПАДКОЄМЦІВ ПОЗИЧАЛЬНИКА?

**ПОСТАНОВА ВП ВС, 01.04.20, СПРАВА № 520/13067/17
(ПРОВАДЖЕННЯ № 14-397ЦС19)**

□ ОСКІЛЬКИ ЗІ СМЕРТЮ ПОЗИЧАЛЬНИКА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПОВЕРНЕННЯ КРЕДИТУ ВКЛЮЧАЮТЬСЯ ДО СКЛАДУ СПАДЩИНИ, СТРОКИ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ КРЕДИТОДАВЦЕМ ВИМОГ ДО СПАДКОЄМЦІВ ПОЗИЧАЛЬНИКА, А ТАКОЖ ПОРЯДОК ЗАДОВОЛЕННЯ ЦИХ ВИМОГ РЕГЛАМЕНТУЮТЬСЯ СТАТТЯМИ 1281 І 1282 ЦК УКРАЇНИ. СТАТТЯ 1281 ЦК УКРАЇНИ, ЯКА ВИЗНАЧАЄ ПРЕКЛЮЗИВНІ СТРОКИ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ТАКИХ ВИМОГ, ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ І ДО КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ, ЗАБЕЗПЕЧЕНИХ ПОТЕКОЮ. СПЛИВ ЦИХ СТРОКІВ МАЄ НАСЛІДКОМ ПОЗБАВЛЕННЯ КРЕДИТОРА ПРАВА ВИМОГИ (ПРИПИНЕННЯ ЙОГО ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА) ЗА ОСНОВНИМ І ДОДАТКОВИМ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ, А ТАКОЖ ПРИПИНЕННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ (ПУНКТ 39 ПОСТАНОВИ)

ПРАВО НА ЗАВЕРШЕННЯ ПРИВАТИЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

ЯКЩО СПАДКОДАВЕЦЬ НЕ НАБУВ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ ЗГІДНО ЗІ СТАТТЕЮ 125 ЗК УКРАЇНИ, ПРОТЕ РОЗПОЧАВ ПРОЦЕДУРУ ПРИВАТИЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ВІДПОВІДНО ДО ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ, А ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ВІДМОВЛЕНО

СПАДКОЄМЦЯМ У ЗАВЕРШЕННІ ПРОЦЕДУРИ ПРИВАТИЗАЦІЇ, ТО СПАДКОЄМЦІ МАЮТЬ ПРАВО ЗВЕРТАТИСЯ ДО СУДУ ІЗ ПОЗОВАМИ ПРО ВИЗНАННЯ ВІДПОВІДНОГО ПРАВА В ПОРЯДКУ СПАДКУВАННЯ - ПРАВА НА ЗАВЕРШЕННЯ ПРИВАТИЗАЦІЇ ТА ОДЕРЖАННЯ ДЕРЖАВНОГО АКТА ПРО ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ НА ІМ'Я СПАДКОЄМЦЯ, А НЕ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ.

ЯКЩО ВИДАЧА ДЕРЖАВНОГО АКТА ПРО ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ НА ПІДСТАВІ

РІШЕННЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ГРОМАДЯНАМ УКРАЇНИ БЕЗОПЛАТНО У ПРИВАТНУ ВЛАСНІСТЬ ЗЕМЕЛЬНИХ

ДІЛЯНОК, ПРИЙНЯТОГО ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ДЕКРЕТУ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ВІД 26 ГРУДНЯ 1992 РОКУ № 15-92 «ПРО ПРИВАТИЗАЦІЮ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК» (ВТРАТИВ ЧИННОСТІ У 2006 РОЦІ), ДО СПАДКОЄМЦІВ ПЕРЕХОДИТЬ ПРАВО ОТРИМАТИ ДЕРЖАВНИЙ АКТ ПРО ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ.

ПОСТАНОВА ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ

ВЕРХОВНОГО СУДУ

ВІД 20 БЕРЕЗНЯ 2019 РОКУ У СПРАВІ

№ 350/67/15-Ц (№ 14-652ЦС18)

(ПРАВО НА ЗАВЕРШЕННЯ ПРИВАТИЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ)

**ГРОМАДЯНИН, ЯКИЙ ВИСЛОВИВ ВОЛЮ НА ПРИВАТИЗАЦІЮ ЗАЙМАНОЇ НИМ КВАРТИРИ, ПОМЕР
ДО ПРИЙНЯТТЯ КОМПЕТЕНТНИМ ОРГАНОМ РІШЕННЯ ПРО ПРИВАТИЗАЦІЮ, ДО ЙОГО
СПАДКОЄМЦІВ
У ПОРЯДКУ СПАДКУВАННЯ ПЕРЕХОДИТЬ ПРАВО ВИМАГАТИ ВИЗНАННЯ ЗА НИМИ ПРАВА
ВЛАСНОСТІ
НА ТАКУ КВАРТИРУ**

ЧАСТИНОЮ ЧЕТВЕРТОЮ СТАТТІ 5 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРИВАТИЗАЦІЮ ДЕРЖАВНОГО ЖИТЛОВОГО ФОНДУ» ПЕРЕДБАЧЕНО, ЩО ПРАВО НА ПРИВАТИЗАЦІЮ КВАРТИР (БУДИНКІВ) ДЕРЖАВНОГО ЖИТЛОВОГО ФОНДУ З ВИКОРИСТАННЯМ ЖИТЛОВИХ ЧЕКІВ ОДЕРЖУЮТЬ ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ, ЯКІ ПОСТІЙНО ПРОЖИВАЮТЬ У ЦИХ КВАРТИРАХ (БУДИНКАХ) АБО ПЕРЕБУВАЛИ НА ОБЛІКУ ПОТРЕБУЮЧИХ ПОЛІПШЕННЯ ЖИТЛОВИХ УМОВ ДО ВВЕДЕННЯ В ДІЮ ЦЬОГО ЗАКОНУ. У ТОМУ РАЗІ, КОЛИ ГРОМАДЯНИН, ЯКИЙ ВИСЛОВИВ ВОЛЮ НА ПРИВАТИЗАЦІЮ ЗАЙМАНОЇ НИМ КВАРТИРИ, ПОМЕР ДО ПРИЙНЯТТЯ КОМПЕТЕНТНИМ ОРГАНОМ РІШЕННЯ ПРО ПРИВАТИЗАЦІЮ, АЛЕ ПІСЛЯ ЗБІГУ ВСТАНОВЛЕНОГО ЧАСТИНОЮ ТРЕТЬОЮ СТАТТІ 8 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРИВАТИЗАЦІЮ ДЕРЖАВНОГО ЖИТЛОВОГО ФОНДУ» СТРОКУ, ДО ЙОГО СПАДКОЄМЦІВ У ПОРЯДКУ СПАДКУВАННЯ ПЕРЕХОДИТЬ ПРАВО ВИМАГАТИ ВИЗНАННЯ ЗА НИМИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ТАКУ КВАРТИРУ .

**ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОГО СУДУ ВІД 01 СЕРПНЯ 2018 РОКУ У СПРАВІ
№ 501/1016/15-Ц (ПРОВАДЖЕННЯ № 61-17985СВ18)**

ДОВІЧНЕ УСПАДКОВУВАННЕ ВОЛОДІННЯ

ДІЇ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЩОДО НАДАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ГРОМАДЯНАМ У ДОВІЧНЕ УСПАДКОВАНЕ ВОЛОДІННЯ БУЛИ ПРИПИНЕНИМИ, ПРОТЕ ТІ ОСОБИ, ЯКІ НАБУЛИ ЦЕ ПРАВО У ВСТАНОВЛЕНОМУ ЗАКОНОМ ПОРЯДКУ, ЗБЕРЕГЛИ ЙОГО, ОСКІЛЬКИ ЗАКОНОДАВСТВО НЕ МІСТИТЬ НОРМИ, ЯКА Б ДОЗВОЛЯЛА ПРИПИНИТИ ПРАВО ДОВІЧНОГО УСПАДКОВАНОГО ВОЛОДІННЯ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ, А ТОМУ ТАКЕ ПРАВО Є ДІЙСНИМ.

ВРАХОВУЮЧИ ТЕ, ЩО ЗІ СМЕРТЮ ОСОБИ НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ ПРИПИНЕННЯ ПРАВ І ОБОВ'ЯЗКІВ, ОКРІМ ТИХ, ПЕРЕЛІК ЯКИХ ВИЗНАЧЕНО У СТАТТІ 1219 ЦК УКРАЇНИ, **СПАДКОЄМЕЦЬ СТАЄ УЧАСНИКОМ ПРАВОВІДНОШЕННЯ З ДОВІЧНОГО УСПАДКОВАНОГО ВОЛОДІННЯ.**

ТАКИМ ЧИНОМ, ПРАВО ДОВІЧНОГО КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ МОЖЕ БУТИ ВИЗНАНО ТАКИМ, ЩО УСПАДКОВАНЕ, ОСКІЛЬКИ ТАКЕ ПРАВО НЕ ВІДНОСИТЬСЯ ДО ТИХ ПРАВ, ЯКІ НЕ МОЖУТЬ БУТИ УСПАДКОВАНІ.

УВАГА НА РІШЕННЯ [КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ВІД 22 ВЕРЕСНЯ 2005 Р. №5-РП](#) (СПРАВА ПРО ПОСТІЙНЕ КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ)

**ПОСТАНОВА ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ
ВЕРХОВНОГО СУДУ
ВІД 20 ЛИСТОПАДА 2019 РОКУ У СПРАВІ
№ 368/54/17 (№ 14-487ЦС19)
(ДОВІЧНЕ УСПАДКОВУВАННЕ ВОЛОДІННЯ)**

СКАСУВАННЯ ЧИ ВИЗНАННЯ ЗАПОВІТУ НЕДІЙСНИМ

АНАЛІЗ ЗМІСТУ ГЛАВИ 85 ЦК УКРАЇНИ СВДЧИТЬ, ЩО У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ **НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО МОЖЛИВОСТІ СКАСУВАННЯ ЗАПОВІТУ ЗА ПОЗОВОМ ЗАІНТЕРЕСОВАНОЇ ОСОБИ** В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ. ПРАВО СКАСУВАТИ ЗАПОВІТ НАЛЕЖИТЬ ЛИШЕ ЗАПОВІДАЧУ (СТАТТЯ 1254 ЦК УКРАЇНИ). ТОДІ ЯК ЗА ПОЗОВОМ ЗАІНТЕРЕСОВАНОЇ ОСОБИ СУД **ВИЗНАЄ ЗАПОВІТ НЕДІЙСНИМ**, ЯКЩО БУДЕ ВСТАНОВЛЕНО, ЩО ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ ЗАПОВІДАЧА НЕ БУЛО ВІЛЬНИМ І НЕ ВІДПОВІДАЛО ЙОГО ВОЛІ (ЧАСТИНА ДРУГА СТАТТІ 1257 ЦК УКРАЇНИ)

**ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОГО СУДУ
ВІД 28 ЛИСТОПАДА 2018 РОКУ У СПРАВІ
№ 2-1201/2005 (№ 61-13700СВ18)
(СКАСУВАННЯ ЧИ ВИЗНАННЯ ЗАПОВІТУ НЕДІЙСНИМ)**

СПАДКУВАННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА АЛІМЕНТАМИ

БОРГ СПАДКОДАВЦЯ ЗА АЛІМЕНТАМИ СТЯГУЄТЬСЯ ЗА РАХУНОК АКТИВІВ СПАДКОВОЇ МАСИ І НЕ Є ТАКИМ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМ, ЯКЕ НЕРОЗРИВНО ПОВ'ЯЗАНЕ ІЗ ОСОБОЮ БОРЖНИКА

ЗА ЗМІСТОМ [СТАТТІ 194 СК УКРАЇНИ](#) ВІДПОГАШЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА АЛІМЕНТАМИ БОРЖНИКА **НЕ МОЖЕ ЗВІЛЬНИТИ ЖОДНА ОБСТАВИНА**. У ВИПАДКУ СМЕРТІ ПЛАТНИКА АЛІМЕНТІВ ЙОГО СПАДКОЄМЦІ ЗА РАХУНОК НАЯВНИХ АКТИВІВ СПАДКОВОЇ МАСИ ЗОБОВ'ЯЗАНІ ПОГАСИТИ ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЗА АЛІМЕНТАМИ НА ДИТИНУ. ОБОВ'ЯЗОК ПЛАТНИКА АЛІМЕНТІВ ПО ЇХ СПЛАТІ ПІСЛЯ ЙОГО СМЕРТІ ПРИПИНЯЄТЬСЯ ЯК НЕРОЗРИВНО ПОВ'ЯЗАНИЙ З ЙОГО ОСОБОЮ БАТЬКА І НЕ МОЖЕ БУТИ ВИКОНАНИЙ ІНШОЮ ОСОБОЮ ([СТАТТЯ 608 ЦК УКРАЇНИ](#)).

СКАСОВУЮЧИ РІШЕННЯ СУДУ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ ТА ВІДМОВЛЯЮЧИ У ЗАДОВОЛЕННІ ПОЗОВУ ПРО СТЯГНЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА АЛІМЕНТАМИ, АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД ВИХОДИВ ІЗ ПОЛОЖЕНЬ СТАТЕЙ 608, 1219 ЦПК УКРАЇНИ, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ПРАВОВІДНОСИНИ ЗІ СПАДКУВАННЯ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ СПАДКОДАВЦЯ, ЗОКРЕМА, ОБОВ'ЯЗКУ ЗІ СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ. ОСКІЛЬКИ ПРЕДМЕТОМ СПОРУ У ДАНІЙ СПРАВІ Є СТЯГНЕННЯ БОРГУ СПАДКОДАВЦЯ, ЯКИЙ ВІН МАВ ЗА ЖИТТЯ У ВИГЛЯДІ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА АЛІМЕНТАМИ, А НЕ ЙОГО ОБОВ'ЯЗОК ЗІ СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ, ПОСИЛАННЯ АПЕЛЯЦІЙНОГО СУДУ НА ВКАЗАНІ НОРМИ Є БЕЗПІДСТАВНИМ.

**ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОГО СУДУ
ВІД 21 БЕРЕЗНЯ 2018 РОКУ У СПРАВІ
№ 161/11682/15-Ц (№ 61-3563СВ18)**

**ВІДСУТНІСТЬ РЕЄСТРАЦІЇ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ НЕ Є АБСОЛЮТНИМ
ПІДТВЕРДЖЕННЯМ
ОБСТАВИН ПРО ТЕ, ЩО СПАДКОЄМЕЦЬ НЕ ПРОЖИВАВ ЗІ СПАДКОДАВЦЕМ НА ЧАС
ВІДКРИТТЯ СПАДЩИНИ**

**ЗГІДНО ЗІ СТАТТЕЮ 2 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ ТА
ВІЛЬНИЙ ВИБІР**

**МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ» ВІДСУТНІСТЬ РЕЄСТРАЦІЇ МІСЦЯ
ПРОЖИВАННЯ НЕ Є АБСОЛЮТНИМ ПІДТВЕРДЖЕННЯМ ОБСТАВИН ПРО ТЕ, ЩО
СПАДКОЄМЕЦЬ НЕ ПРОЖИВАВ ЗІ СПАДКОДАВЦЕМ НА ЧАС ВІДКРИТТЯ
СПАДЩИНИ, ЯКЩО ОБСТАВИНИ, ВСТАНОВЛЕНІ ЧАСТИНОЮ ТРЕТЬОЮ СТАТТІ
1268 ЦК УКРАЇНИ, ПІДТВЕРДЖУЮТЬСЯ ІНШИМИ НАЛЕЖНИМИ І
ДОПУСТИМИМИ ДОКАЗАМИ, ЯКІ БУЛИ НАДАНІ ПОЗИВАЧЕМ, ТА ОЦІНЕНІ
СУДОМ. КАСАЦІЙНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ СУД ПОГОДИВСЯ З ПОЗИЦІЄЮ
АПЕЛЯЦІЙНОГО СУДУ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ ПОСТІЙНОГО
ПРОЖИВАННЯ ПОЗИВАЧА РАЗОМ ІЗ СПАДКОДАВЦЕМ ПО ДЕНЬ СМЕРТІ
ОСТАННЬОГО, ЩО ПІДТВЕРДЖУЄ НАЯВНІСТЬ У ПОЗИВАЧА МОЖЛИВОСТЕЙ
ДЛЯ ВИРІШЕННЯ
ЙОГО СПАДКОВИХ ПРАВ.**

**ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОГО СУДУ ВІД 10 СІЧНЯ 2019 РОКУ У СПРАВІ № 484/747/17
(ПРОВАДЖЕННЯ № 61-44149СВ18)**

СПОРИ ЩОДО ЧЕРГОВОСТІ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ

ЗАДОВОЛЬНЯЮЧИ ПОЗОВНІ ВИМОГИ ПОЗИВАЧА ПРО ВИЗНАННЯ ЗА НЕЮ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ ПІСЛЯ СМЕРТІ СПАДКОДАВЦЯ РАЗОМ ЗІ СПАДКОЄМЦЯМИ ПЕРШОЇ ЧЕРГИ, СУД ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ, З ВИСНОВКОМ ЯКОГО ПОГОДИВСЯ СУД АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ, ДІЙШОВ ВИСНОВКУ, ЩО ПРОТЯГОМ ТРИВАЛОГО ЧАСУ ПОЗИВАЧ ОПІКУВАЛАСЬ СПАДКОДАВЦЕМ, ЯКИЙ ПЕРЕБУВАВ У БЕЗПОРАДНОМУ СТАНІ ТА НЕ МІГ САМОСТІЙНО ЗАБЕЗПЕЧИТИ СВОЇ ПОТРЕБИ.

ОДНАК ВИЗНАННЯ СУДАМИ ЗА ПОЗИВАЧЕМ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ РАЗОМ ЗІ СПАДКОЄМЦЯМИ ПЕРШОЇ ЧЕРГИ Є ПОМИЛКОВИМ, **ОСКІЛЬКИ ВІДПОВІДНО ДО ЧАСТИНИ ДРУГОЇ СТАТТІ 1259 ЦК УКРАЇНИ ФІЗИЧНА ОСОБА, ЯКА Є СПАДКОЄМЦЕМ ЗА ЗАКОНОМ НАСТУПНИХ ЧЕРГ, МОЖЕ ЗА РІШЕННЯМ СУДУ ОДЕРЖАТИ ПРАВО НА СПАДКУВАННЯ РАЗОМ ІЗ СПАДКОЄМЦЯМИ ТІЄЇ ЧЕРГИ, ЯКА МАЄ ПРАВО НА СПАДКУВАННЯ, ЗА УМОВИ, ЩО ВОНА ПРОТЯГОМ ТРИВАЛОГО ЧАСУ ОПІКУВАЛАСЯ, МАТЕРІАЛЬНО ЗАБЕЗПЕЧУВАЛА, НАДАВАЛА ІНШУ ДОПОМОГУ СПАДКОДАВЦЕВІ, ЯКИЙ ЧЕРЕЗ ПОХИЛИЙ ВІК, ТЯЖКУ ХВОРОБУ АБО КАЛІЦТВО БУВ У БЕЗПОРАДНОМУ СТАНІ, ЩО ПОЗИВАЧ У СУДОВОМУ ПОРЯДКУ НЕ ДОВІВ.**

ДОВОДИТИ ФАКТ БЕЗПОРАДНОГО СТАНУ ТІЛЬКИ ПОЯСНЕННЯМИ ПОЗИВАЧА ТА СВІДКІВ Є НЕДОСТАТНІМ З ОГЛЯДУ НА ТЕ, ЩО ВІДПОВІДАЧ – СПАДКОЄМЕЦЬ ПЕРШОЇ ЧЕРГИ, ЗАПЕРЕЧУЄ ПРАВО ПОЗИВАЧА НА СПАДЩИНУ.

**ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОГО СУДУ ВІД 17 ЖОВТНЯ 2018 РОКУ У СПРАВІ № 200/21452/15-Ц
(ПРОВАДЖЕННЯ № 61-18578СВ18)**

ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО ТАКОГО СПОСОБУ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ, ЯК ПОЗБАВЛЕННЯ ОBOB'ЯЗКОВОЇ ЧАСТКИ У СПАДЩИНІ, А МОЖЛИВЕ ЛИШЕ ЗМЕНШЕННЯ ЇЇ РОЗМІРУ

ПРАВО НА ОBOB'ЯЗКОВУ ЧАСТКУ – ЦЕ СУБ'ЄКТИВНЕ МАЙНОВЕ ПРАВО ОКРЕМИХ СПАДКОЄМЦІВ ПЕРШОЇ ЧЕРГИ (СТАТТЯ 1261 ЦК УКРАЇНИ) ОТРИМАТИ ПЕВНУ ЧАСТКУ У СПАДЩИНІ, НЕЗАЛЕЖНО ВІД ЗМІСТУ ЗАПОВІТУ. КОЛО ОСІБ, ЯКІ МАЮТЬ ПРАВО НА ОBOB'ЯЗКОВУ ЧАСТКУ У СПАДЩИНІ, ВИЗНАЧЕНЕ СТАТТЕЮ 1241 ЦК УКРАЇНИ, Є ВИЧЕРПНИМ І РОЗШИРЮВАЛЬНОМУ ТЛУМАЧЕННЮ НЕ ПІДЛЯГАЄ.

ТЛУМАЧЕННЯ АБЗАЦУ ДРУГОГО ЧАСТИНИ ПЕРШОЇ СТАТТІ 1241 ЦК УКРАЇНИ СВДЧИТЬ, ЩО ЗМЕНШЕННЯ РОЗМІРУ ОBOB'ЯЗКОВОЇ ЧАСТКИ У СПАДЩИНІ МОЖЛИВЕ З УРАХУВАННЯМ:

- А) ХАРАКТЕРУ ВІДНОСИН МІЖ СПАДКОЄМЦЯМИ І СПАДКОДАВЦЕМ;**
- Б) НАЯВНОСТІ ІНШИХ ОБСТАВИН, ЩО МАЮТЬ ІСТОТНЕ ЗНАЧЕННЯ. ПОЗБАВЛЕННЯ ОСОБИ ПРАВА НА ОBOB'ЯЗКОВУ ЧАСТКУ СУДОМ ЦК УКРАЇНИ НЕ ПЕРЕДБАЧАЄ, ХОЧА ОСОБА, ЯКА МАЄ ПРАВО НА ОBOB'ЯЗКОВУ ЧАСТКУ, МОЖЕ БУТИ УСУНЕНА ВІД ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 1224 ЦК УКРАЇНИ**

**ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОГО СУДУ ВІД 30 ТРАВНЯ 2018 РОКУ У СПРАВІ № 483/597/16-Ц
(ПРОВАДЖЕННЯ № 61-5184СВ18)**

ЗАМІНА СТОРОНИ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ У РАЗІ СМЕРТІ БОРЖНИКА

ОБОВ'ЯЗОК ЩОДО СПЛАТИ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА ДОГОВОРОМ ПОЗИКИ, ПРИСУДЖЕНОЇ СУДОМ (КРЕДИТОРОВІ) ІЗ СПАДКОДАВЦЯ ЗА ЙОГО ЖИТТЯ, **НЕ ПРИПИНИВСЯ ВНАСЛІДОК СМЕРТІ БОРЖНИКА** І ПЕРЕЙШОВ ДО ЙОГО СПАДКОЄМЦІВ.

УСТАНОВИВШИ, ЩО ОСОБА_7 ПРИЙНЯВ СПАДЩИНУ, СУДИ ПОПЕРЕДНІХ ІНСТАНЦІЙ ДІЙШЛИ ОБГРУНТОВАНОГО ВИСНОВКУ ПРО НАЯВНІСТЬ ПІДСТАВ ДЛЯ ЗАМІНИ СТОРОНИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ - БОРЖНИКА ОСОБА_9 ЙОГО ПРАВОНАСТУПНИКОМ ОСОБА_7.

ПОСИЛАННЯ ЗАЯВНИКА НА ПОРУШЕННЯ СУДАМИ ВИМОГ СТАТЕЙ 1281 ТА 1282 ЦК, ЯКИМИ ВИЗНАЧЕНО СПЕЦІАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ТА СТРОКИ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ КРЕДИТОРОМ СПАДКОДАВЦЯ ВИМОГ ДО СПАДКОЄМЦІВ І ПОРЯДОК ЗАДОВОЛЕННЯ СПАДКОЄМЦЯМИ ВИМОГ КРЕДИТОРА, НА ВИСНОВКИ СУДУ НЕ ВПЛИВАЮТЬ. ПРИПИСИ ЗАЗНАЧЕНИХ НОРМ ЗАКОНУ НА СТАДІЇ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ СУДУ ПРО СТЯГНЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ НЕ Є ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ВІДМОВИ У ЗАМІНІ БОРЖНИКА ЙОГО СПАДКОЄМЦЕМ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ, А Є ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНИМ ВИКОНАВЦЕМ МЕЖ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СПАДКОЄМЦЯ, ЯКИЙ ЗАЛУЧЕНИЙ ЯК ПРАВОНАСТУПНИК ПО БОРГАМ СПАДКОДАВЦЯ.

**ПОСТАНОВА ОБ'ЄДНАНОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ
ВІД 23 СІЧНЯ 2019 РОКУ У СПРАВІ
№ 2-2697/11 (№ 61-28147СВО18**

Верховний
Суд

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ